

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

Maximální bodové hodnocení: 50 bodů
Hranice úspěšnosti: 44 %

1 Základní informace k zadání zkoušky

- **Didaktický test** obsahuje 32 úloh.
- **Časový limit** pro řešení didaktického testu je uveden na záznamovém archu.
- **Povolené pomůcky:** psací potřeby.
- U každé úlohy je uveden maximální počet bodů.
- Za neuvedené řešení úlohy či za nesprávné řešení úlohy jako celku se neudělují záporné body.
- Odpovědi píšete do záznamového archu.
- Poznámky si můžete dělat do testového sešitu, nebudou však předmětem hodnocení.
- **Nejednoznačný nebo nečitelný zápis odpovědi bude považován za chybné řešení.**

2 Pravidla správného zápisu odpovědí

- Odpovědi zaznamenávejte **modře nebo černě** píšící propisovací tužkou, která píše **dostatečně silně a nepřerušovaně**.
- **Hodnoceny budou pouze odpovědi uvedené v záznamovém archu.**

2.1 Pokyny k uzavřeným úlohám

- U všech úloh/podúloh je **právě jedna odpověď správná**.

- Odpověď, kterou považujete za správnou, zřetelně zakřížkujte v příslušném bílém poli záznamového archu, a to přesně z rohu do rohu dle obrázku.

4 A B C D
☐ ☐ ☒ ☐

- Pokud budete chtít následně zvolit jinou odpověď, pečlivě zabarvete původně zakřížkované pole a zvolenou odpověď vyznačte křížkem do nového pole.

4 A B C D
☒ ☐ ☒ ☐

- Jakýkoli jiný způsob záznamu odpovědi a jejich oprav bude považován za nesprávnou odpověď.

2.2 Pokyny k otevřeným úlohám

- Odpovědi **píšte čitelně** do vyznačených bílých polí.

16

- Povoleno je psací i tiskací písmo a číslice.
- Při psaní odpovědi rozlišujte **velká a malá písmena**.
- Pokud budete chtít následně zvolit jinou odpověď, pak původní odpověď přeškrtněte a novou odpověď запиšte do stejného pole. Vaše odpověď nesmí přesáhnout hranice vyznačeného pole.
- Za chybu se považuje nesprávná (tj. i nadbytečná) nebo chybějící dílčí odpověď. Maximální dosažitelné bodové hodnocení za úlohu se sníží o započítané chyby.

TESTOVÝ SEŠIT NEOTVÍREJTE, POČKEJTE NA POKYN!

Toto **NENÍ** test Centra pro zjišťování výsledků vzdělávání!

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 1–6

(1) (****) žila čtyřicet jedna let. Za tu dobu napsala romány, pohádky, venkovské povídky, básně. Na motivy jejích pohádek vzniklo několik desítek vynikajících filmových a televizních adaptací. Mezi nejznámější patří Tři oříšky pro popelku, Princ Bajaja nebo Anděl Páně. Spisovatelčin život se ale nenesl v poklidné tvůrčí náladě. V sedmnácti letech se vdala za muže, který byl dvakrát tak starší než ona. Měli spolu tři syny a dceru.

(2) Talentovaná žena s bystrým kouzlem osobnosti prudkého manžela zastiňovala. Přátelila se například s Františkem Palackým nebo Karlem Havlíčkem Borovským. O svém komplikovaném manželství spisovatelka psala. Příkladem může být dopis z roku 1861 adresovaný pokrokovému mecenáši Vojtěchu Náprstkovi. „Když jsem z Prahy odjela, byla jsem odhodlána, nikdy víc k mému muži že se nevrátím. Neboť jsem ten poslední měsíc od něho tolik zakusila, a nejen já, ale i děti, že to nebylo už k snesení,“ psala slavná autorka.

(3) Navzdory neklidnému životu nepřestávala tvořit. Její nejznámější román (.....), který reflektuje autorčino dětství v Ratibořickém údolí, vznikl v Praze po náhlé smrti syna Hynka, kterému bylo pouze patnáct let. Autorka nejen psala, ale i ráda poslouchala, co se povídá mezi lidmi. Podle lidových vyprávění napsala svazek Národních báchorek a pověstí. Jednou z nich je třeba Princezna se zlatou hvězdou, kterou na konci padesátých let minulého století zfilmoval režisér Martin Frič.

(4) Spisovatelka zemřela v lednu v roce 1862. Jejího pohřbu se tehdy zúčastnily tisíce lidí a stal se národní událostí, o které se údajně dozvěděl i císař František Josef I. Dvousté výročí narození jedné z našich nejvýznamnějších ženských osobností v Česku připomenou výstavy, vědecké konference, ale také třeba speciální pamětní mince České národní banky.

(zdroj: irozhlas.cz, upraveno)

max. 2 body

- 1 Napište celé jméno spisovatelky, které patří na vynechané místo (****), a název jejího díla, který patří na vynechané místo (.....) ve výchozím textu.

max. 2 body

- 2 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda je v souladu s informacemi obsaženými ve výchozím textu (A), či nikoli (N).

	A	N
2.1 Náměty na některá svá díla brala autorka z lidových vyprávění.	☐	☐
2.2 O svém komplikovaném manželství si dopisovala například s Karlem Havlíčkem Borovským.	☐	☐
2.3 Pohádku Princezna se zlatou hvězdou na čele zfilmoval v 50. letech 20. století režisér Martin Frič.	☐	☐
2.4 Autorčin manžel byl v době jejich svatby dvakrát starší než ona a přátelil se například s Františkem Palackým nebo Vojtěchem Náprstkem.	☐	☐

1 bod

3 Ve kterém z následujících úseků výchozího textu se nevyskytují hodnotící prvky?

(Uvedené úseky je nutné posuzovat v kontextu výchozího textu)

- A) talentovaná žena s bystrým kouzlem osobnosti
- B) narození jedné z našich nejvýznamnějších ženských osobností
- C) vzniklo několik desítek vynikajících filmových a televizních adaptací
- D) podle lidových vyprávění napsala svazek Národních báchorek a pověstí

1 bod

4 Která z následujících možností nabízí vhodnou náhradu za slovo mecenáš užívané ve výchozím textu?

(Slovo je ve výchozím textu podtrženo)

- A) patriot
- B) sponzor
- C) polyglot
- D) koordinátor

1 bod

5 Která z následujících informací je ve výchozím textu čtenářům předkládána jako nejméně jistá?

- A) informace, že autorčin manžel měl prudkou povahu
- B) informace, že se o autorčině pohřbu dozvěděl císař František Josef I.
- C) informace, výročí autorčiny smrti připomene speciální pamětní mince
- D) informace, že autorčin nejznámější román vznikl po smrti jejího dítěte

max. 2 body

6

6.1 Vypište z první části výchozího textu přídavné jméno užívané ve 3. stupni (superlativu).

6.2 Vypište ze čtvrté části výchozího textu podstatné jméno rodu ženského, které je užito v 7. pádu.

Zápis jakéhokoli slova, které nevyhovuje zadání úlohy, je považován za chybu. Maximální dosažitelné bodové hodnocení se sníží o započítané chyby.

1 bod

7 Ve kterém z následujících souvětí je pravopisná chyba?

- A) Nezvládl ani úlohu s nejjednodušším řešením, navzdory tomu, že mu napovídali spolužáci i učitelka.
- B) Oblékli ji do šatů z nejjemějšího hedvábí, aby udělala na zahraničního velvyslance co nejlepší dojem.
- C) Zapomněl vynést přeplněný odpadkový koš, přestože manželce slíbil, že jí o víkendu pomůže s péčí o domácnost.
- D) Domněnky a spekulace náš problém pouze přiživují, věnujme se raději závažnějším a aktuálnějším záležitostem.

8 Přiradte k jednotlivým charakteristikám (8.1–8.4) příslušné jméno (A–F).

(Každé jméno z nabídky A–F můžete přiřadit pouze jednou.)

- 8.1 Světově proslulý prozaik, dramatik a novinář. Proslavila ho mj. divadelní hra, v níž bylo poprvé užito slovo robot, či románová trilogie zabývající se možnostmi lidského poznání. Byl významným odpůrcem nacismu, což ho stálo život. _____
- 8.2 Významný český představitel umělecké moderny, především symbolismu a dekadence. V mládí sepsal pět úspěšných a vlivných básnických sbírek, později již netvořil a publikoval jen příležitostné eseje. _____
- 8.3 Tento prozaik proslul dobrodružným bohémským životem, mj. vlastnil obchod se psy, založil vlastní parodickou politickou stranu a zúčastnil se první světové války. Zážitky z ní zužitkoval při psaní svého nejslavnějšího románu, který patří k nejpřekládanějším českým knihám. _____
- 8.4 Významný český básník, přední představitel poetismu a člen literární skupiny Devětsil. Během komunistické vlády směl publikovat pouze příležitostně a za svou tvorbu získal Nobelovu cenu za literaturu. _____

- A) Petr Bezruč
 B) Viktor Dyk
 C) Jaroslav Hašek
 D) Karel Čapek
 E) Otokar Březina
 F) Jaroslav Seifert

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 9–13

TEXT 1

(1) Možná už se vám to taky někdy stalo. Jen tak si vykračujete a najednou v pasáži, podchodu nebo tramvaji narazíte na člověka, u kterého jste si jistí, že vás před chvílí minul. Některé lidi takové setkání rozladí a vrtá jim hlavou ještě půl dne. Většina se ale otočí do prázdna, řekne si, že to se přece nemůže stát, a pokračuje v cestě za nákupy. Přece se nic neděje. A mají pravdu. Neděje se nic. Mně se to poslední dobou dokonce stává tak často, že už se ani neotáčím. Nejdřív to je možná trochu nepříjemné, ale víte..., člověk si zvykne i na **šibenici**.

(2) Hodně mi záleží na vlasech. V saloně musíme všechny nosit sítku, asi aby **žárlivky** nenašly manželovi na novém kvádru cizí vlas a nezačaly si dávat šít jinde. Tím spíš si nechávám po práci vlasy rozpuštěné. Nezastírám, jsem nejspíš marnivá, ale ukažte mi ženskou, která nerada vystavuje svoji krásu. A vlasy jsou korunovační klenoty. V dnešní době to navíc platí dvojnásob, když všude pochodují samé bubikopfy, takže už jsem ve věstě skoro jediná, kdo nosí vlasy až na lopatky.

(3) Můj frizér o nich dokonce říkával, že jsou větší skvost než koruna anglické královny. A to je přitom samý **briliant**! Jenže když jsem k němu šla včera, visela i na jeho dveřích plakátová agitka: *Správný účes ženy zítřka – dlouhé vlasy patří včerejšku*. A velká fotografie k tomu. Takový **nesmysl**! Vždyť ten účes vypadá jako helma. Navíc i líčení je chyba, protože žena zítřka je přece krásná od přírody. Blbost. Buď jak buď, ode dneška si hledám nového kadeřníka.

(4) Naštěstí jsou tu ještě pánové, kteří umějí ocenit kvalitu. Třeba takový Tony! Toho mé vlasy úplně uchvátily! Když jsme se spolu prvně milovali, neustále do nich schovával obličej, jako by se snad styděl – a přitom vůbec neměl za co, to mi věřte.

(Vratislav Maňák, Šaty z igelitu)

TEXT 2

Frazém neboli **frazeologismus** je ustálené spojení slovních tvarů slov s vlastním významem. Jedná se například o sousloví, rčení, pořekadlo, přirovnání či přísloví apod. Frazeologismy většinou výrazně posunují původní význam slov směrem ke zcela jinému smyslu sdělení.

(wikipedia.org)

1 bod

9 Ve kterém z následujících úseků TEXTU 1 se uplatňuje obraznost?

- A) jako by se snad styděl
- B) vrtá jim hlavou ještě půl dne
- C) takže už jsem ve městě skoro jediná
- D) nejdřív je to možná trochu nepříjemné

1 bod

10 Které z následujících tvrzení o slovech tučně vyznačených v TEXTU 1 je pravdivé?

- A) slovo *šibenice* je archaické
- B) slovo *nesmysl* je nespisovné
- C) slovo *briliant* je v textu užito jako slovo slangové
- D) slovo *žárlivky* je v textu užito jako slovo expresivní

1 bod

11 Autor TEXTU 1 Vratislav Maňák se narodil roku 1988. Který z následujících spisovatelů se s ním během svého života nemohl setkat?

(Posuzujte pouze časové hledisko)

- A) Arnošt Lustig
- B) Milan Kundera
- C) Josef Škvorecký
- D) Vladislav Vančura

max. 3 body

12

12.1 Vypište ze čtvrté části TEXTU 1 sloveso, které je v textu užito v rozkazovacím způsobu.

12.2 Vypište z druhé části TEXTU 1 přísudek jmenný se sponou.

12.3 Vypište z první části TEXTU 1 podstatné jméno rodu středního užitě ve 2. pádu.

1 bod

13 Které z následujících slovních spojení je v TEXTU 1 užito jako frazeologismus?

(Slovní spojení jsou v TEXTU 1 podtržena)

- A) navíc i líčení je chyba
- B) jako by se snad styděl
- C) člověk si zvykne i na šibenici
- D) toho mé vlasy úplně uchvátily

14 Seřadte jednotlivé části textu (A–E) za sebou tak, aby byla dodržena textová návaznost.

- A) Nechápatě jsme se rozhlédly po místnosti a některé ženy se rozplakaly. Chtějí po nás, abychom se svlékly? Vždyť jsou tady muži. Vězni v pruhovaných sakách a důstojníci v nažehlených uniformách. Ustoupily jsme o krok dozadu. Esesáci se rozkřičeli ještě víc, začali máchat holemi a vyhrožovat.
- B) Já jsem neměla co odevzdat. Chlebník mi někdo strhl ve zmatku při vystupování z vagonu. Do místnosti vstoupilo několik esesáků. Vepředu stál vysoký muž s bičikem, který mě u vlaku poslal doleva. Rozhlédl se a hlasem zvyklým poroučet zavelel: „Svléknout!“
- C) Zatímco jsme stály v řadě a snažily se rukama zakrývat svou nahotu, vězni se přehrabovali v našich věcech a brali si, co se jim hodilo. Snažily jsme se něco namítnout, ale přišly jen další rány a řev. „Vám už nepatří nic, po dezinfekci dostanete všechno nové.“
- D) Vězeňkyně v civilním oblečení s červeným pruhem na zádech nám začaly odebírat chlebníky se zbytky jídla. Některé ženy je zoufale držely, ale když zasáhl esesák a holí je praštil přes ruce, odevzdávaly své poslední věci s pláčem, ale bez protestů.
- E) Pár z nás dostalo další rány. Brečela jsem ponížením, snažila jsem se schovat za ostatní, ale nakonec jsem stejně musela odložit oblečení na hromádku a nahá, jen s botami v rukách, předstoupit před stůl, kde těm, které ještě něco měly, odebrali poslední majetek. Tenký stříbrný řetízek, sponu do vlasů...

(A. Mornštajnová, Hana)

- 14.1 _____
- 14.2 _____
- 14.3 _____
- 14.4 _____
- 14.5 _____

VÝCHOZÍ TEXT K ÚLOHÁM 15–20

Edward John Smith se narodil 27. ledna 1850 ve městě Hanley. U lodní společnosti White Star Line pracoval od března 1880. Nejprve jako ČTVRTÝ důstojník na lodi Celtic na linkách do Austrálie a do New Yorku. Postupem času se vypracoval až na jednoho z nejzkušenějších kapitánů, avšak mu bylo svěřeno velení na první z nových zaoceánských lodí třídy Olympic.

Olympic byl svého času, stejně jako Titanic, největším zaoceánským parníkem. Smithova první plavba z Liverpoolu do New Yorku proběhla 21. června 1911 bez potíží, po zakotvení v americkém přístavu však došlo k drobnému **incidentu** s další lodí. Jako by byl předepsán i jeho osud na další ze tří lodí třídy Olympic – Titanicu.

Je všeobecně známou skutečností, že kapitán Smith chtěl po první plavbě Titanicu odejít na odpočinek, to však nemusí být ZCELA pravda. V časopise Halifax Morning Chronicle totiž vyšel 9. dubna 1912 článek o tom, že by kapitán Smith zůstal u Titanicu až do té doby, než společnost postaví větší a lepší loď. To se mu už nesplnilo.

Titanic se na své první plavbě 14. dubna 1912 ve 23:40 srazil s ledovcem poblíž New Foundlandu a jeho další osud už je **notoricky** známý. Ovšem méně známý už je osud samotného kapitána Smithe. NĚKTERÍ přeživší **katastrofy**, VČETNĚ druhého důstojníka Charlese Lightollera, potvrzují známou teorii o smrti Smithe. Ten měl přijít na můstek v tichosti kolem 2:10, tedy deset minut předtím, než se loď **progresivně** potopila. Měl se zamknout v kormidelně a zemřít u kormidla poté, co se pod tlakem vody prolomila okna a voda místnost zcela zatopila.

Tuto verzi potvrzuje i přeživší cestující Robert Williams Daniel: „Viděl jsem kapitána na můstku. Moje oči se upíraly přímo na něj. Paluba, ze které jsem vyskočil, byla už pod vodou. Voda stoupala pomalu, byla na úrovni podlahy můstku. Pak kapitánovi do pasu. Dál jsem ho už neviděl. Zemřel jako hrdina.“ Ani to však nevíme jistě, v tehdejší tisku se objevily spekulace, že se kapitán zastřelil.

(nasregion.cz, upraveno)

1 bod

15 Která z následujících možností nabízí vhodnou náhradu za slovo chybně užitě ve výchozím textu?

(Chybně užitě slovo je v případě této úlohy slovo, které má význam neodpovídající kontextu výchozího textu. Posuzovaná slova jsou v textu vyznačena tučně.)

- A) místo *notoricky* má být *klinicky*
- B) místo *katastrofy* má být *apostrofy*
- C) místo *incidentu* má být *precedentu*
- D) místo *progresivně* má být *definitivně*

max. 2 body

16 Rozhodněte o každém z následujících tvrzení, zda jednoznačně vyplývá z výchozího textu (A), či nikoli (N).

	A	N
A) Jméno poslední lodi, na níž Smith sloužil, bylo Olympic.	☐	☐
B) Jméno první lodi, na níž Smith sloužil jako důstojník, bylo Celtic.	☐	☐
C) Neexistují pochybnosti o tom, že se Edward John Smith zastřelil.	☐	☐
D) Existují pochybnosti o tom, že kapitán Smith chtěl po první plavbě lodi Titanic odejít do důchodu.	☐	☐

1 bod

17 Kterým z následujících slov je nutné ve výchozím textu nahradit chybně užitou spojku?

(Chybně užitá spojka je v posuzovaném souvětí podtržená.)

- A) takže
- B) ačkoli
- C) oproti
- D) jednak

1 bod

18 Které z následujících tvrzení nejlépe odpovídá výchozímu textu?

- A) Výchozí text náleží k uměleckému funkčnímu stylu a převládá v něm úvahový slohový postup
- B) Výchozí text náleží k uměleckému funkčnímu stylu a převládá v něm informační slohový postup
- C) Výchozí text náleží k publicistickému funkčnímu stylu a převládá v něm úvahový slohový postup
- D) Výchozí text náleží k publicistickému funkčnímu stylu a převládá v něm informační slohový postup

1 bod

19 Která z následujících možností nejlépe vystihuje téma celého výchozího textu?

- A) sebevražda kapitána Edwarda Smithe
- B) poslední plavba zaoceánské lodi Titanic
- C) život, kariéra a smrt kapitána Edwarda Smithe
- D) mediální pokrytí potopení zaoceánské lodi Titanic

1 bod

20 Které z následujících tvrzení je nepravdivé?

(Posuzovaná slova jsou ve výchozím textu zapsána velkými písmeny)

- A) slovo *zcela* je ve výchozím textu částicí
 - B) slovo *čtvrtý* je ve výchozím textu číslovkou
 - C) slovo *někteří* je ve výchozím textu zájmenem
 - D) slovo *včetně* je ve výchozím textu předložkou
-